



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI  
Delegatura w Bydgoszczy

LBY.410.023.02.2019

Halina Garczewska  
Dyrektor  
Szkoły Podstawowej  
w Różannie

# WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/075 Indywidualizacja kształcenia po wprowadzeniu zmian w przepisach oświatowych

## I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa im. Ks. Jana Twardowskiego w Różannie <sup>1</sup> Różanna 32, 86-122 Bukowiec
Kierownik jednostki kontrolowanej	Halina Garczewska, Dyrektor <sup>2</sup>  (akta kontroli str. 4)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Wdrażanie zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania. 2. Monitorowanie wdrożonych zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania. 3. Efekty zmian indywidualizacji procesu nauczania.
Okres objęty kontrolą	Lata szkolne 2017/2018 i 2018/2019, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały związek z przedmiotem kontroli.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli <sup>3</sup>
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy
Kontroler	Artur Gackowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr: LBY/148/2019 z 9 października 2019 r. i LBY/188/2019 z 11 grudnia 2019 r.  (akta kontroli str. 3, 839)

## II. Ocena ogólna<sup>4</sup> kontrolowanej działalności

### OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli nie wnosi uwag do indywidualizacji procesu nauczania. W Szkole opracowano i przyjęto Statut, który zawierał dane wymagane ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe<sup>5</sup>, a także opracowano Program wychowawczo-profilaktyczny na lata objęte kontrolą. W Szkole identyfikowano trudności edukacyjne uczniów i prowadzono ich diagnozę pedagogiczną. Zgodnie ze zidentyfikowanymi potrzebami, zaplanowano pomoc psychologiczno-pedagogiczną. Prawdłowo opracowano Indywidualne Programy Edukacyjno-Terapeutyczne<sup>6</sup> i zaplanowano w nich (z jednym wyjątkiem) adekwatne do potrzeb formy wsparcia. Do pracy z uczniami skierowano nauczycieli mających odpowiednie kwalifikacje. Prawdłowo wdrożono i zrealizowano zindywidualizowane ścieżki kształcenia. Dokumentacja kształcenia specjalnego, nauczania indywidualnego i zindywidualizowanej ścieżki kształcenia była sporządzana prawidłowo. Wdrażano formy zaplanowane w IPET oraz zajęcia w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Zagadnienia organizacji kształcenia uczniów niepełnosprawnych były tematem kontroli ujętych w „Planach nadzoru pedagogicznego”, jednak wyniki kontroli w roku szkolnym 2017/2018 mogą wskazywać, że przeprowadzono ją bez

<sup>1</sup> Dalej: „Szkoła”.

<sup>2</sup> Dalej: „Dyrektor”, pełniąc tę funkcję od 1 września 2015 r.

<sup>3</sup> Dz. U. z 2019 r. poz. 489, ze zm., dalej: „ustawa o NIK”.

<sup>4</sup> Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

<sup>5</sup> Dz. U. z 2019 r. poz. 1148, ze zm., dalej: „ustawa Prawo oświatowe”.

<sup>6</sup> Dalej: „IPET”.

wymaganej staranności. W związku z tym, że w orzeczeniach<sup>7</sup> nie stwierdzano potrzeby realizowania zajęć rozwijających umiejętności uczenia się i zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne uczniów, takich zajęć nie planowano w IPET. Należy zwrócić uwagę, że badani uczniowie byli objęci profesjonalną pomocą psychologiczno-pedagogiczną w formie zajęć rewalidacyjnych, dydaktyczno-wyrównawczych i logopedycznych. Jak wskazują wyniki kontroli, objęcie ich pomocą w nowych formach, jako kolejne zajęcia dodatkowe, byłoby utrudnione z uwagi na brak czasu i wymagałoby albo rezygnacji z już realizowanych zajęć lub spowodowałyby, że uczeń przebywałby w szkole kolejne godziny. Zastosowane formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej, objęcie zindywidualizowaną ścieżką kształcenia uczniów z trudnościami w funkcjonowaniu szkolnym, przyniosło poprawę w zakresie zidentyfikowanych trudności, oraz uzyskanie pozytywnych wyników kształcenia. Realizacja kształcenia specjalnego uczniów w elastycznej formie, obejmującej prowadzenie części zajęć indywidualnie, a części w grupie spowodowała, że u tych uczniów nie występowała dezintegracja ze środowiskiem pełnosprawnych rówieśników. Wyniki edukacyjne badanych uczniów nie uległy znaczącej zmianie. Bezsprzecznie uzyskanie przez wszystkich badanych uczniów promocji do następnych klas, jest sukcesem na miarę ich możliwości.

Stwierdzono nieprawidłowości polegające na realizacji zajęć nauczania indywidualnego w niepełnym wymiarze godzinowym, braku zaplanowania i realizacji zajęć logopedycznych w przypadku jednego ucznia oraz przeprowadzenie kontroli bez należytej staranności.

Zdaniem Izby na uwagę zasługuje fakt, że pomimo tego, że Szkoła nie miała charakteru szkoły integracyjnej, w kontrolowanym okresie 17 z 29 nauczycieli posiadało kwalifikacje do nauczania osób z niepełnosprawnością intelektualną – oligofrenopedagogika, a dwóch z zakresu logopedii.

### **III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej<sup>8</sup> kontrolowanej działalności**

OBSZAR

#### **1. Wdrażanie zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania.**

Opis stanu faktycznego

1. Przygotowanie dokumentów wewnętrznych uwzględniających zmieniony stan prawny.

1.1. Od września 2017 roku do Szkoły Podstawowej im. ks. Jana Twardowskiego w Różannie zostało włączone Gimnazjum im. Jana Pawła II w Korytowie. Bazę lokalową szkoły stanowiły dwa odrębne obiekty. Jeden budynek szkolny znajdował się w miejscowości Różanna – klasy I – IV oraz oddziały przedszkolne. Drugi budynek znajdował się w miejscowości Korytowo - klasy V-VIII.

W roku szkolnym 2017/2018 do szkoły uczęszczało łącznie 234 uczniów (w 14 oddziałach), w tym 71 do gimnazjum (cztery oddziały), 123 do szkoły podstawowej (osiem oddziałów) i 40 do oddziału przedszkolnego (dwa oddziały). W roku szkolnym 2018/2019 łączna liczba uczniów spadła do 214 (w 14 oddziałach), w tym 31 w gimnazjum (dwa oddziały), 149 w szkole podstawowej (10 oddziałów) i 34 w oddziale przedszkolnym (dwa oddziały).

<sup>7</sup> Dotyczących badanej grupy.

<sup>8</sup> Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

W roku szkolnym 2017/2018 w szkole zatrudnionych było łącznie 29 nauczycieli, w tym 17 posiadało kwalifikacje z zakresu oligofrenopedagogiki, dwóch z zakresu pedagogiki rewalidacyjnej, dwóch z zakresu logopedii. W następnym roku szkolnym pracowało 30 nauczycieli. W stosunku do roku poprzedniego, liczba nauczycieli posiadających kwalifikacje z zakresu oligofrenopedagogiki i logopedii pozostała na tym samym poziomie, kompetencje z zakresu pedagogiki rewalidacyjnej posiadał jeden nauczyciel.

Szkoła współpracowała z Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną<sup>9</sup> w Świeciu i Koronowie, Kujawsko Pomorskim Centrum Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy, a także z instytucjami świadczącymi poradnictwo i pomoc uczniom, zgodnie z ich potrzebami i sytuacją społeczną (Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Sąd Rodzinny w Świeciu, asystent rodzinny, pielęgniarka środowiskowa).

(akta kontroli str. 5-7, 410-447)

Statut Szkoły<sup>10</sup> został ustanowiony uchwałą Rady Pedagogicznej z 23 listopada 2017 r. W swojej treści zawierał elementy określone w art. 98 ust. 1 pkt 4, 7, 8, 22 ustawy Prawo oświatowe, tj. cele i zadania szkoły oraz sposób ich wykonywania, w tym w zakresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz organizowania opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi; zakres zadań nauczycieli, a także sposób i formy wykonywania tych zadań dostosowane do wieku i potrzeb uczniów oraz warunków środowiskowych szkoły; szczegółowe warunki i sposób oceniania wewnątrzszkolnego uczniów, a także formy opieki i pomocy uczniom, którym z przyczyn rozwojowych, rodzinnych lub losowych jest potrzebna pomoc i wsparcie. W tym m.in.:

- realizacja celów i zadań szkoły odbywa się także z uwzględnieniem optymalnych warunków rozwoju ucznia poprzez następujące działania: pracę pedagoga szkolnego wspomaganą badaniami i zaleceniami PPP, współpracę z PPP w Świeciu, Sądem Rodzinnym w Świeciu, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Bukowcu i Pruszczu Pomorskim i innymi organizacjami i stowarzyszeniami wspierającymi szkołę - § 8;

- do kompetencji dyrektora należy w szczególności: organizowanie uczniowi, który posiada orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania, takiego nauczania, organizowanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom, rodzicom uczniów i nauczycielom, realizacja zaleceń wynikających z orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego ucznia - § 11;

- uczniom, którym z przyczyn rozwojowych, rodzinnych lub losowych potrzebna jest pomoc i wsparcie szkoła udziela pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz materialnej, Pomoc psychologiczną i pedagogiczną w szkole organizuje dyrektor szkoły, Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w szkole jest organizowana podczas bieżącej pracy, a także w formie zajęć specjalistycznych oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym - § 33;

- Szkoła współpracuje z PPP w Świeciu oraz innymi placówkami wspierającymi pracę szkoły celem: uzyskania wsparcia merytorycznego dla nauczycieli i specjalistów udzielających uczniom i rodzicom pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole, udzielania rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowywaniem i kształceniem dzieci

---

<sup>9</sup> Dalej „PPP”.

<sup>10</sup> Dalej „Statut”.

i młodzieży. Osobą wyznaczoną do koordynowania współpracy jest pedagog szkolny - § 34.

- zasady udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole - § 35.

- formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole. W tym m.in. pomoc psychologiczno-pedagogiczna w szkole realizowana przez każdego nauczyciela w bieżącej pracy z uczniem polega w szczególności na: dostosowaniu wymagań edukacyjnych do możliwości psychofizycznych ucznia i jego potrzeb; rozpoznawaniu sposobu uczenia się ucznia i stosowanie skutecznej metodyki nauczania; indywidualizacji pracy na zajęciach obowiązkowych i dodatkowych; dostosowanie warunków nauki do potrzeb psychofizycznych ucznia - § 36.

- uczeń ma także prawo do dostosowania treści, metod i organizacji nauczania do jego możliwości, korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej - § 51,

- w przypadku uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na niepełnosprawność intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym klasyfikacji śródrocznej i rocznej dokonuje się z uwzględnieniem ustaleń zawartych w indywidualnym programie edukacyjno-terapeutycznym - § 62.

Statut zawierał również informacje wymagane art. 98 ust. 2 Prawa oświatowego, tj. określał 1) organizację współdziałania z PPP oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży<sup>11</sup>, 2) organizację i formy współdziałania szkoły z rodzicami w zakresie nauczania, wychowania, opieki i profilaktyki<sup>12</sup>.

W statucie nie zawarto zapisów ograniczających dostępność placówki dla uczniów z niepełnosprawnościami oraz dla uczniów przewlekle chorych.

(akta kontroli str. 8-28)

W Szkole opracowano Program wychowawczo-profilaktyczny na lata objęte kontrolą, w którym wskazano potrzebę kształtowania świadomości odmienności osób niepełnosprawnych, innej narodowości, wyznania, tradycji kulturowej oraz ich praw.

(akta kontroli str. 29-38)

W zakresie opracowania i udostępniania procedur udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, organizacji procesu kształcenia uczniów z niepełnosprawnościami, indywidualnego nauczania, nauczania domowego, indywidualnego programu (toka) nauki Dyrektor podała, że procedury takie określono i udostępniono w Statucie Szkoły. W/w działania koordynuje powołany przez dyrektora zespół nauczycieli. Statut dostępny jest w bibliotece szkoły, sekretariatach, w pokojach nauczycielskich, na stronie internetowej<sup>13</sup> oraz u Pedagoga szkoły. Sposoby realizacji i zakres działań podejmowanych w szkole w celu zapewnienia adekwatnych do potrzeb i możliwości ucznia warunków kształcenia specjalnego zawarte są w IPET opracowanych przez zespoły ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Szczegółowe informacje na temat organizacji, form i sposobów udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej przekazuje dyrektor szkoły, wychowawcy oraz pedagog szkoły na pierwszym zebraniu z rodzicami w każdym roku szkolnym. Pedagog szkolny na bieżąco

<sup>11</sup> W paragrafach 8, 34, 35, 38, 40.

<sup>12</sup> Rozdział VI Statutu.

<sup>13</sup> <http://oswiata.bip.bukowiec.pl/statut-dokumenty-4/>

kontaktuje się osobiście z rodzicami i udziela im informacji na temat zaistniałych możliwości wprowadzenia modyfikacji, bądź rozszerzenia dotychczasowych form wsparcia. We wrześniu każdego roku szkolnego, Pedagog opracowuje i przedstawia radzie pedagogicznej do zaopiniowania, a następnie zapoznaje rodziców z możliwymi formami i warunkami dostosowania egzaminów do potrzeb uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Rodzice tych uczniów zostają pisemnie zapoznani z możliwościami dostosowania form i warunków egzaminu gimnazjalnego i ósmoklasisty i podejmują decyzję o przyjęciu bądź rezygnacji z dostosowań.

(akta kontroli str. 52-53, 406-409, 767-777)

2. Rozpoznawanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów.

2.1. Na dzień 30 września 2019 r. w Szkole uczyło się 20 uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego. Ponadto w roku szkolnym 2017/2018 do Szkoły uczęszczał uczeń posiadający orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania. Dwie kolejne osoby posiadały opinie o potrzebie objęcia ucznia zindywidualizowaną ścieżką kształcenia, a jednemu uczniowi Dyrektor Szkoły wyraził zgodę na specjalne zorganizowanie procesu kształcenia – spełnianie obowiązku szkolnego poza szkołą.

(akta kontroli str. 687-720)

2.2. Szczegółowym badaniem objęto 10 uczniów. W grupie tej siedmiu uczniów posiadało orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Dla każdego z nich sporządzono IPET, który zawierał Wielospecjalistyczną Ocenę Poziomu Funkcjonowania Ucznia<sup>14</sup>. Ponadto dla tych uczniów sporządzano odrębną WOPFU na zakończenie każdego półrocza kontrolowanych lat. WOPFU zawarte w IPET zawierały elementy określone w § 6 ust. 10 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym<sup>15</sup>. Z kolei WOPFU opracowane niezależnie, na koniec półrocza, nie zawierały elementów określonych w § 6 ust. 10 pkt 2 i 3 rozporządzenia o kształceniu specjalnym, tj. a) zakresu i charakteru wsparcia ze strony nauczycieli, specjalistów lub pomocy nauczyciela oraz b) przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu ucznia, w tym bariery i ograniczenia utrudniające funkcjonowanie i uczestnictwo ucznia w życiu szkolnym.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że WOPFU stanowi integralną część IPET-u, który zgodnie z rozporządzeniem o kształceniu specjalnym, opracowuje zespół nauczycieli i specjalistów na okres, na jaki zostało wydane orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Opracowane przez zespoły IPET-y zawierają w zależności od potrzeb ucznia; sposób realizacji i zakres działań podejmowanych w szkole w tym: formy, rodzaj, okres udzielania uczniowi pomocy oraz wymiar godzin, w których poszczególne formy pomocy będą realizowane. Formy udzielania pomocy, okres i wymiar godzin pozostają bez zmian do czasu wystąpienia okoliczności wskazujących na konieczność wprowadzenia modyfikacji w organizacji kształcenia ucznia wymagającego stosowania specjalistycznych dostosowań. Dwa razy w ciągu roku szkolnego dokonujemy podsumowania oceny funkcjonowania ucznia w środowisku szkolnym; analizujemy jego mocne oraz słabe strony. Staramy się dociec przyczyn niepowodzeń edukacyjnych; w tym bariery i ograniczenia utrudniające funkcjonowanie i uczestnictwo ucznia w życiu przedszkolnym lub szkolnym. Jeśli z przeprowadzonych diagnoz wynika konieczność wprowadzenia

---

<sup>14</sup> Dalej „WOPFU”.

<sup>15</sup> Dz. U. poz. 1578 ze zm., dalej „rozporządzenie o kształceniu specjalnym”.

modyfikacji to je wdrażamy, natomiast jeśli stosowane dotychczas formy i metody pracy przynoszą oczekiwane rezultaty – kontynuujemy zaplanowane w IPET-cie działania bez zmian .

(akta kontroli str. 54-296, 374-376, 618-628)

Zarządzeniem nr 7/2017 Dyrektora Szkoły z 18 września 2017 r. w Szkole powołano Zespoły ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniów w składzie: pedagog szkolny, wychowawca klasy oraz nauczyciele prowadzący zajęcia z uczniem objętym pomocą psychologiczno-pedagogiczną. Zadaniem Zespołów było m.in. opracowywanie oraz ewaluacja indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych dla uczniów niepełnosprawnych lub niedostosowanych społecznie.

(akta kontroli str. 52-53)

2.3. W badanej próbie dwóm uczniom zorganizowano kształcenie w formie ZŚK. W obu przypadkach taką formę kształcenia zorganizowano na podstawie opinii PPP. Wydanie opinii poprzedzone zostało analizą przeprowadzoną przez wychowawcę klasy, zawierającą opis trudności w funkcjonowaniu ucznia w szkole, opinię nauczycieli o funkcjonowaniu ucznia w szkole, formy pomocy oraz inne istotne informacje o uczniu.

Szkoła zorganizowała kształcenie zgodnie z zaleceniami PPP. Dyrektor Szkoły wystąpiła do Wójta gminy Bukowiec<sup>16</sup> o przyznanie sześciu godzin zajęć indywidualnych w roku szkolnym 2017/2018, a następnie o przyznanie pięciu godzin zajęć indywidualnych w roku szkolnym 2018/2019 dla obu uczniów. W obu przypadkach Wójt wyraził zgodę. Prowadzone zajęcia indywidualne były dokumentowane w „Dziennikach zajęć indywidualnych” a ich liczba była zgodna z ilością zatwierdzoną przez Wójta.

(akta kontroli str. 54-278, 618-628)

2.4. W badanej grupie ujęto jednego ucznia, któremu w roku szkolnym 2017/2018 zorganizowano indywidualne nauczanie, które prowadzone było w szkole. Podstawą było orzeczenie PPP, w którym zalecono nauczanie indywidualne w zakresie przedmiotów podstawowych, z grupą wychowawczą: godzina wychowawcza, w-f, religia, plastyka, muzyka, technika. W trakcie roku szkolnego diagnozowano ucznia, a wyniki zawarto w „Informacji o uczniu” z 9 października 2017 r. oraz 15 maja 2018 r. W wyniku tej analizy w następnym roku szkolnym ucznia objęto ZŚK.

Ponadto w badanym okresie jeden uczeń realizował obowiązek szkolny na zasadzie nauczania domowego. Na podstawie wniosku rodziców<sup>17</sup> oraz załączonej do wniosku opinii PPP, Dyrektor Szkoły w dniu 2 listopada 2016 r. oraz 10 lipca 2017 r. wydała decyzję w sprawie zezwolenia na spełnienie przez powyższego ucznia obowiązku szkolnego poza szkołą na odpowiednio rok szkolny 2016/2017 i 2017/2018-2018/2019.

Dyrektor podała, że szkoła utrzymywała kontakt mailowy z rodzicami ucznia przesyłając materiały dydaktyczne, testy diagnozujące. W szkolnej dokumentacji elektronicznej nie zostały zarchiwizowane maile adresowane do rodziców ucznia. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest fakt systematycznego opróżniania folderu „Odebrane” i Wysłane” skrzynki mailowej po zakończeniu każdego roku szkolnego. Zgodnie z decyzją dyrektora szkoły, uczeń przystępował do rocznych egzaminów klasyfikacyjnych w wyznaczonym terminie. Pomyślnie zdane egzaminy umożliwiały promocję do klasy programowo wyższej.

---

<sup>16</sup> Organ prowadzący.

<sup>17</sup> Z 5 października 2016 r. oraz z 16 czerwca 2017 r.

(akta kontroli str. 54-278, 406-409, 618-628)

2.5. W zakresie prowadzonej diagnozy pedagogicznej uczniów rozpoczynających/kontynuujących naukę Dyrektor podała, że w szkole dokonuje się rozpoznania potrzeb psychologiczno-pedagogicznych, ustala formy i metody wsparcia na podstawie bieżącej obserwacji dziecka prowadzonej przez wychowawców, nauczycieli przedmiotowców, pedagoga, logopedy oraz badań diagnostycznych.

Punktem wyjścia do analizy mocnych i słabych stron ucznia oraz określenia zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej są kwestionariusze diagnostyczne np.: „Informacja o gotowości dziecka do podjęcia nauki w szkole podstawowej”, „Ogólnopolski sprawdzian trzecioklasisty”, „Diagnoza funkcjonowania ucznia w klasie”. Badanie diagnostyczne przeprowadzają i opracowują wyniki wychowawcy klas oraz specjaliści (pedagog, logopeda).

(akta kontroli str. 406-409)

Badaniem objęto dwie klasy<sup>18</sup> - III i VI b (klasy odpowiednio I i IV b w roku szkolnym 2017/2018).

Dla każdego ucznia badanych zespołów klasowych, wychowawcy klas w czerwcu 2018 r. opracowali „Diagnozę funkcjonowania ucznia w klasie”. Zawierała ona m.in. następujące informacje: a) Osiągnięcia dydaktyczne, w tym; ogólna ocena osiągnięć dydaktycznych, motywacja do nauki, tempo pracy umysłowej; b) Funkcjonowanie ucznia, w tym: stosunek do nauczycieli, stosunek do obowiązków szkolnych, relacje z rówieśnikami, pozycja w klasie, funkcjonowanie na lekcji; c) Frekwencja; d) Zainteresowania i uzdolnienia ucznia/uczennicy, osiągnięcia, mocne strony, w tym: formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej uczniowi na terenie szkoły, w jakich obszarach funkcjonowania ucznia zauważalny jest postęp, a w jakich regres; e) Wnioski, rekomendacje.

Dyrektor podała, że w planie nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2017/2018 zaplanowano ewaluację wewnętrzną z obszaru: „Procesy edukacyjne zorganizowano w sposób sprzyjający uczeniu się”. Badaniu diagnostycznemu poddano uczniów trzech wybranych klas (klasa pierwsza i dwie klasy czwarte). Doboru klas do grupy badawczej dokonano dla potrzeb diagnostycznych: jak funkcjonują w sferze dydaktycznej, wychowawczej i emocjonalnej uczniowie po pierwszym roku nauki w szkole podstawowej oraz po pierwszym roku nauki w II etapie edukacyjnym.

(akta kontroli str. 303-373, 810-819)

Ponadto wychowawca klasy III w latach objętych kontrolą sporządzał „Raport wychowawcy” na koniec półrocza oraz na zakończenie roku szkolnego. Zawierał efekty zrealizowanych zadań oraz wnioski do dalszej pracy.

(akta kontroli str. 450-461)

3. Zaplanowanie indywidualnych dostosowań, w tym uwzględniających nowe formy wsparcia.

3.1. W badanej grupie siedmiu uczniów posiadało orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Dla wszystkich opracowano IPET w terminach określonych w § 6 ust. 5 rozporządzenia o kształceniu specjalnym, tj. do dnia 30 września roku szkolnego, w którym uczeń rozpoczyna od początku roku szkolnego realizowanie kształcenie w szkole – czterech uczniów, 30 dni od dnia złożenia w przedszkolu,

<sup>18</sup> Na dzień przeprowadzania kontroli, tj. w roku szkolnym 2019/2020.



oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej, szkole, orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego – trzech uczniów.

Poddane badaniu IPET'y zostały opracowane po 1 września 2017 r. i zawierały wszystkie elementy określone w § 6 ust. 1 rozporządzenia o kształceniu specjalnym, tj. m.in. a) zakres i sposób dostosowania odpowiednio programu wychowania przedszkolnego oraz wymagań edukacyjnych, b) formy i okres udzielania uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wymiar godzin, c) działania wspierające rodziców ucznia, d) zajęcia rewalidacyjne, resocjalizacyjne i socjoterapeutyczne oraz inne zajęcia odpowiednie ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne ucznia. IPET były opracowane przez Zespół oraz podpisane przez rodziców uczniów.

(akta kontroli str. 54-296, 618-628)

Zawartość IPET odzwierciedlała zalecenia wskazane w orzeczeniach PPP o potrzebie kształcenia specjalnego. Z wyjątkiem jednego przypadku<sup>19</sup>, zaplanowano wszystkie formy wsparcia wynikające z tych orzeczeń.

(akta kontroli str. 54-296, 618-628)

W badanej grupie jeden uczeń posiadał orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania na rok szkolny 2017/2018. Zaplanowana liczba godzin nie była zgodna z obowiązującymi przepisami<sup>20</sup>.

(akta kontroli str. 54-296, 618-628)

3.2. W badanej grupie trzech uczniów realizowało ZŚK. Wszyscy posiadali opinie z PPP. Ich wydanie poprzedzone było informacją ze Szkoły o funkcjonowaniu uczniów w szkole, napotkanych problemach i formach pomocy na terenie szkoły.

Zgodnie z opinią PPP wydaną dla jednego z tych uczniów, zalecono: 1) uczestnictwo w zajęciach z j. polskiego z klasą I SP, 2) prowadzenie indywidualnych zajęć z j. polskiego z nauczycielem j. angielskiego. Na podstawie wniosku Dyrektor Szkoły, Wójt gminy Bukowiec przyznał sześć godzin zajęć indywidualnych od 13 listopada 2017 do końca roku szkolnego 2017/2018.

Uczeń brał udział w zajęciach z edukacji polonistycznej, matematyki i j. angielskiego. Zajęcia z edukacji polonistycznej prowadzone były przez nauczyciela bez kwalifikacji nauczyciela j. angielskiego. W Szkole nie zorganizowano także uczestnictwa ucznia w zajęciach z j. polskiego z klasą I szkoły podstawowej.

(akta kontroli str. 54-296, 618-628, 687-720)

Dyrektor podała, że Poradnia wskazała na konieczność włączenia ucznia do zajęć języka polskiego z klasą pierwszą w związku z potrzebą rozwinięcia od podstaw umiejętności pisania i czytania. Logistycznie było to niemożliwe, ponieważ zajęcia edukacyjne w klasie pierwszej i klasie trzeciej odbywały się w tym samym czasie. Uczeń jako uczeń klasy III nie mógł brać udziału w zajęciach języka polskiego z klasą I, ponieważ uniemożliwiłoby to pełną realizację wymagań programowych klasy trzeciej. Aby sprostać zaleceniom Poradni dotyczącym w/w problemu, został on zakwalifikowany do udziału w zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych, które dzięki indywidualizacji pracy z uczniem pozwoliły wyrównać braki dydaktyczne. Przed podjęciem decyzji o zakwalifikowaniu go do określonych form wsparcia przeprowadzono rozmowę diagnostyczną w obecności matki dziecka. Wspólnie uzgodniono, że efektywniej dla procesu kształcenia będzie, aby uczył się języka

<sup>19</sup> Opisanego w dalszej części wystąpienia.

<sup>20</sup> Nieprawidłowość opisana w dalszej części wystąpienia.

polskiego pod kierunkiem nauczycielki edukacji wczesnoszkolnej. Nauczanie języka polskiego przydzielono wychowawczyni klasy do której przyjęto ucznia. Wychowawczyni jest nauczycielem edukacji wczesnoszkolnej bez kwalifikacji do nauczania języka angielskiego. Nie było konieczności przydzielenia lekcji języka polskiego angielskie, ponieważ uczeń rozumiał i posługiwał się językiem polskim w stopniu wystarczającym do poszerzania wiedzy i umiejętności z zakresu edukacji polonistycznej.

(akta kontroli str., 399-405)

Zajęcia dla wszystkich trzech uczniów w roku szkolnym 2018/2019 zorganizowano zgodnie z wymogami opinii PPP.

(akta kontroli str. 54-296, 618-628)

3.3. Badaniem objęto dwie klasy<sup>21</sup> - III i klasę VI b. (klasy odpowiednio I i IV b w roku szkolnym 2017/2018). W wyniku przeprowadzonej w czerwcu 2018 r. diagnozy wszystkich uczniów tych klas stwierdzono, że:

a. Klasa III - w przypadku dziewięciu<sup>22</sup> uczniów zauważono problemy lub mocne strony. I tak:

- jednego ucznia skierowano do PPP, a w wyniku rozmowy z rodzicami, podjęto decyzję o powtórzeniu klasy I,

- zaproponowano skierowanie dwóch uczniów do PPP,

- u pięciu uczniów zauważono postęp w zakresie m.in. edukacji, funkcji poznawczych, dydaktyki, zarekomendowano dalsze rozwijanie zdolności poprzez udział w konkursach przedmiotowych,

- u jednego ucznia w związku z korzystaniem z zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, terapii logopedycznej oraz terapii w PPP, zalecono kontynuowanie wymienionych działań.

b. Klasa VIb - w przypadku 14 uczniów zauważono problemy lub mocne strony. I tak:

- w przypadku ośmiu uczniów w związku z zauważonymi trudnościami w nauce, problemami w pisaniu, trudnościami w zrozumieniu i przyswajaniu wiadomości, w opanowaniu nowych treści, sugerowano kontakty z pedagogiem szkolnym, udział w zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych<sup>23</sup>,

- w przypadku sześciu uczniów zauważono m.in. zwiększenie samodzielności ucznia, wzrost aktywności poznawczej, podejmowanie coraz trudniejszych zadań, skuteczniejsze inicjowanie pracy zespołowej i w związku z tym sugerowano rozwój zdolności poprzez udział w kółkach zainteresowań. Dyrektor podała, że w czterech przypadkach uczniowie brali udział w zajęciach sportowych, w zajęciach muzycznych, i innych zajęciach. Pozostali pomimo zachęty nauczyciela, nie skorzystało z propozycji wstąpienia do szkolnego koła sportowego.

Dla uczniów z opisanymi powyżej problemami zaplanowano i zrealizowano zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze lub konsultacje z pedagogiem.

Dyrektor podała, że w Szkole przyjęto zasadę, że diagnozę uczniów przeprowadza się na rozpoczęcie danego etapu edukacyjnego i po jego zakończeniu.

(akta kontroli str. 303-373, 687-720, 767-798, 810-819)

<sup>21</sup> Na dzień przeprowadzania kontroli, tj. w roku szkolnym 2019/2020.

<sup>22</sup> Na 13.

3.4. W badanej grupie dwóch uczniów posiadało orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Dyrektor realizując obowiązek określony w § 7 ust. 2 rozporządzenia o kształceniu specjalnym zapewnił udział nauczycieli/specjalistów o kwalifikacjach pozwalających na realizację zajęć rewalidacyjnych. W roku szkolnym 2017/2018 zajęcia indywidualne rewalidacyjne prowadzili nauczyciele posiadający kwalifikacje w zakresie pedagogiki rewalidacyjnej, przedszkolnej, wczesnoszkolnej oraz logopedii. W następnym roku szkolnym zajęcia indywidualne rewalidacyjne prowadzili nauczyciele posiadający kwalifikacje w zakresie oligofrenopedagogiki i logopedii.

(akta kontroli str. 410-447)

3.5. W zatwierdzonych arkuszach organizacji na rok szkolny 2017/2018 i 2018/2019<sup>24</sup> nie zaplanowano nowych form pomocy psychologiczno-pedagogicznych wprowadzonych z dniem 1 września 2017 r. tj. zajęć rozwijających umiejętności uczenia się, zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne oraz zajęć logopedycznych w nowej, rozszerzonej formule. Dyrektor podała, że oprócz zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, logopedycznych zaplanowano i zrealizowano w roku 2017/2018 także zajęcia terapeutyczne; rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne, (arkusz organizacji poz. 37-39); zajęcia rozwijające uzdolnienia: a) artystyczne; b) sportowe; c) literackie (arkusz organizacji poz.23); d) muzyczne; (arkusz organizacji poz.40); zajęcia rozwijające umiejętności uczenia się z matematyki i z języka polskiego. W roku szkolnym 2018/2019 zaplanowano i zrealizowano kółko muzyczne; zajęcia rozwijające zainteresowania matematyczne, (arkusz organizacji poz. 24); zajęcia rozwijające umiejętności uczenia się: pięć grup jedna godz./tyg.; jedna grupa z języka polskiego, trzy grupy z matematyki; jedna grupa matematyczno-przyrodnicza; zajęcia rozwijające uzdolnienia artystyczne muzyczno-plastyczne (arkusz organizacji poz. 53); zajęcia terapeutyczne „terapia ręki”. Zgodnie z założeniem wdrożenia nowych form pomocy pedagogiczno-psychologicznych szkoła zapewniła ofertę zajęć pozalekcyjnych będących wzmocnieniem i poszerzeniem oddziaływań dydaktyczno-wychowawczych. Uczniowie korzystający ze wskazanych przez nauczyciela lub wybranych przez siebie form, rozwijali zainteresowania i uzdolnienia. Zajęcia rozwijające kreatywność uczniów ujęte są w arkuszu organizacyjnym; organizowane w ramach godzin do dyspozycji dyrektora, pozostałe, nieujęte w arkuszu organizacyjnym, ujęte w tygodniowych planach zajęć oraz udokumentowano w dziennikach zajęć pozalekcyjnych. Wsparcie w zakresie rozwijania kompetencji emocjonalno-społecznych udzielane jest w pracy bieżącej na zajęciach obowiązkowych oraz podczas realizacji programów zajęć dodatkowych. W naszej opinii podejmowane przez szkołę działania potwierdzają realizację form wsparcia zgodnie z przepisami prawa oświatowego w zakresie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

(akta kontroli str. 401-405, 586-588, 799)

W roku szkolnym 2017/2018 w szkole realizowano projekt „Doradztwo edukacyjno-zawodowe, kompetencje kluczowe oraz dodatkowe zajęcia edukacyjne dla uczniów Gimnazjum w Korytowie”; współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020. Celem projektu było zmniejszenie dysproporcji w osiągnięciach edukacyjnych oraz podniesienie jakości procesu kształcenia wśród 50 uczniów oraz 17 nauczycieli w oddziałach gimnazjalnych Szkoły w okresie od 1 września 2017 do 30 września 2018 r. Do projektu

---

<sup>24</sup> Oraz kolejnych aneksach.

zakwalifikowano 50 uczniów; w tym 36 uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Uczniowie zakwalifikowani do Projektu zostali podzieleni na grupy, zgodnie z wynikami diagnozy wstępnej oraz zaleceniami PPP. Zajęcia dla uczniów odbywały się w okresie od października 2017 r. do czerwca 2018 r. Były to zajęcia wyrównawcze z: języka polskiego, matematyki, biologii, geografii; zajęcia językowe: z języka angielskiego i niemieckiego; zajęcia informatyczne, matematyczne z uczniem zdolnym oraz zajęcia doradztwa zawodowego.

W ramach Projektu zrealizowano: zajęcia z zakresu kompetencji kluczowych, wsparcie indywidualnego podejścia do ucznia, w tym wsparcie uczniów zdolnych oraz uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, zajęcia edukacyjno – zawodowe. W wyniku realizacji Projektu 17 nauczycieli uzyskało kwalifikacje lub nabyło kompetencje, 50 uczniów<sup>25</sup> nabyło kompetencje kluczowe, uczestniczyło w zajęciach dodatkowych wspierających indywidualne podejście do ucznia, zostało objętych wsparciem w zakresie zajęć edukacyjno – zawodowych, nabyło umiejętności w zakresie poruszania się na rynku pracy.

(akta kontroli str. 531-541)

4. Zaplanowanie współpracy z rodzicami i z innymi placówkami działającymi na rzecz dzieci.

Organizacja i formy współdziałania szkoły z rodzicami zostały określone w Rozdziale VI Statutu Szkoły. Zgodnie z § 48 Statutu, dla zapewnienia warunków jak najlepszych wyników kształcenia i wychowania uczniów konieczna jest współpraca rodziców z organami szkoły. W ramach tej współpracy rodzice mają prawo do: 1) kontaktów z wychowawcą klasy i nauczycielami; 2) porad pedagoga szkolnego; 3) dyskrecji i poszanowania prywatności w rozwiązywaniu problemów dziecka i rodziny; 4) zapoznania się na początku roku szkolnego z terminarzem stałych spotkań z nauczycielami (dyżury pedagogiczne, zebrania).

W Statucie określono również zasady informowania rodziców o wymaganiach edukacyjnych – § 61. Zgodnie z nim nauczyciele na początku każdego roku szkolnego informują uczniów oraz ich rodziców m.in. o: 1) wymaganiach edukacyjnych niezbędnych do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych wynikających z realizowanego przez siebie programu nauczania; 2) sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów.

(akta kontroli str. 8-28, 842-843)

Dyrektor podała, że procedury współpracy z rodzicami zostały opracowane i podane do informacji rodzicom na pierwszym w danym roku szkolnym zebraniu z rodzicami. Na tablicach ogłoszeniowych, które znajdują się w obu budynkach szkolnych, wywieszono harmonogramy spotkań z rodzicami ( w tym: terminy zebrań ogólnych, wywiadówek, konsultacji indywidualnych). W przypadku zauważenia problemu w funkcjonowaniu ucznia w środowisku szkolnym, wychowawca klasy lub pedagog zaprasza rodziców do ściślejszej współpracy w celu objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną oraz wypracowania i podjęcia optymalnych działań dla rozwiązania problemu. Szkoła proponuje formy i metody oddziaływań pedagogiczno-wychowawczych; w tym wskazuje możliwości skorzystania z pomocy specjalistycznej; np.: PPP, poradni zdrowia psychicznego, ośrodka pomocy społecznej, centrum pomocy rodzinie, policji, sądu rodzinnego. Przy współudziale i za zgodą rodziców wdrażane są określone formy wsparcia. O planowanym okresie

---

<sup>25</sup> W tym 36 uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

udzielania pomocy oraz przewidywanych efektach informuje się rodziców podczas spotkań osobistych.

(akta kontroli str. 406-409, 746-750)

Wszystkie IPET zawierały informacje w zakresie współpracy nauczycieli i specjalistów z rodzicami dziecka w realizacji zadań, w tym działań wspierających rodziców ucznia. Polegało to na spotkaniach w ramach tzw. wywiadówek (zgodnie z harmonogramem szkolnym), indywidualnych spotkań w ramach tzw. „drzwi otwartych” oraz w miarę potrzeb.

Wszystkie IPET jak i „Oceny efektywności pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielonej uczniowi” (opracowywane na koniec każdego półrocza), badanych uczniów były podpisane przez rodzica/ów.

(akta kontroli str. 54-296, 629-633)

Stwierdzone  
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości.

#### 1. Realizacja zajęć nauczania indywidualnego w niepełnym wymiarze godzinowym.

Na podstawie wniosku Dyrektor Szkoły<sup>26</sup>, Wójt gminy Bukowiec w dniu 29 września 2017 r. przyznał 10 godzin nauczania indywidualnego dla ucznia klasy VII. Jednak w roku szkolnym 2017/2018 uczeń zrealizował tylko osiem godzin nauczania indywidualnego, w tym: - j. polski – 2 godz., matematyka – 2 godz., fizyka – 0,5 godz., geografia – 0,5 godz., historia – 0,5 godz., informatyka – 0,5 godz., chemia – 0,5 godz., biologia – 0,5 godz., j. angielski – 0,5 godz., j. niemiecki – 0,5 godz.

Zgodnie z § 9 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dzieci i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży<sup>27</sup>, tygodniowy wymiar godzin zajęć indywidualnego nauczania realizowanych z uczniem wynosi dla uczniów klas VII i VIII szkoły podstawowej - od 10 do 12 godzin.

(akta kontroli str. 279-296, 448-449, 618-628)

Dyrektor wyjaśniła, że omyłkowo przydzielono uczniowi osiem godzin nauczania indywidualnego zamiast wnioskowanych i przyznanych przez Organ Prowadzący 10 godzin. Zaniżony wymiar godzin indywidualnego nauczania nie stanowił zagrożenia dla realizacji podstawy programowej, a program nauczania z wszystkich przedmiotów został w pełni zrealizowany. Uczeń korzystał z formy zindywidualizowanego nauczania przez pięć dni w tygodniu, w odrębnym pomieszczeniu w szkole. Każdego dnia rozpoczynał i kończył lekcje razem z oddziałem klasowym, do którego był przypisany. Plan nauczania indywidualnego był skorelowany z tygodniowym planem lekcyjnym klasy w taki sposób, aby uczeń razem z klasą uczestniczył w pełnym wymiarze godzinowym w lekcjach przedmiotów, które były wyłączone z nauczania indywidualnego (muzyka, technika, godzina wychowawcza, religia, plastyka, wychowanie fizyczne). W czasie gdy nie miał lekcji indywidualnych, brał udział w zajęciach ze swoją klasą; także w lekcjach tych przedmiotów, które objęte były nauczaniem indywidualnym. Dzięki takiemu rozwiązaniu, wzbogacono oddziaływanie pedagogiczne; uczeń utrwał wiadomości i umiejętności nabyte podczas indywidualnych lekcji, weryfikował swój poziom wiedzy, coraz chętniej wdrażał się do nauki zespołowej, integrował ze środowiskiem rówieśniczym.

<sup>26</sup> Z 25 września 2017 r.

<sup>27</sup> Dz. U. poz. 1616, dalej „rozporządzenie o nauczaniu indywidualnym”.

(akta kontroli str. 396-398)

## 2. Niepełna realizacja zaleceń z orzeczenia PPP.

W orzeczeniu PPP o potrzebie kształcenia specjalnego zalecono m.in. kontynuowanie terapii logopedycznej. W IPET z 25 września 2017 r. nie wpisano takiej terapii i w konsekwencji w roku szkolnym 2017/2018 i 2018/2019 nie przeprowadzono takich zajęć.

Zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 10 ustawy Prawo oświatowe dyrektor odpowiada za realizację zaleceń wynikających z orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego ucznia.

(akta kontroli str. 81-103, 618-628)

Dyrektor podała, że z początkiem roku szkolnego 2017/2018 Szkoła rozpoczęła działalność w dwóch budynkach oddalonych od siebie o 6 kilometrów. Uczniowie klas od 0 do klasy IV uczęszczają do w budynku w Różannie, natomiast klasy od V do klasy VIII uczą się Korytowie. Wrzesień 2017 r. był dla nas trudnym okresem. Napotykalismy wiele nowych problemów organizacyjnych; w tym takie ułożenie planu lekcji, aby nauczyciele zdążyli przemieścić się pomiędzy miejscowościami, bez nadmiernego wydłużania czasu nauki uczniom i pracy nauczycielom. Prowadzenie zajęć logopedycznych przydzielono polonistce, która posiada jednocześnie kwalifikacje do logopedii. Po przeprowadzonej przez logopedę diagnozie wstępnej okazało się, że liczna grupa dzieci z klas najmłodszych potrzebuje pilnego wsparcia logopedycznego. Nauczycielka stwierdziła, że przydzielone 4 godziny zajęć logopedycznych są niezbędne do zaspokojenia podstawowych potrzeb najmłodszych dzieci; uczących się w Różannie. Konstruując we wrześniu 2017 roku IPET-y, wzięliśmy pod uwagę wyniki diagnozy przeprowadzonej przez logopedę oraz problemy logistyczne, dlatego nie planowaliśmy zajęć logopedycznych dla uczniów klas starszych, uczących się w Korytowie. W roku szkolnym 2017/2018 oraz 2018/2019 zajęcia logopedyczne w wymiarze 4 godz./tyg. prowadzone były tylko w budynku szkoły w Różannie. Natomiast dla uczniów z Korytowa wsparcie logopedyczne było udzielane na bieżąco, w ramach lekcji języka polskiego.

(akta kontroli str. 390-395)

### OCENA CZĄSTKOWA

W Szkole opracowano i przyjęto Statut, który zawierał dane wymagane ustawą Prawo oświatowe, a także opracowano Program wychowawczo-profilaktyczny na lata objęte kontrolą. W Szkole identyfikowano trudności edukacyjne uczniów i prowadzono ich diagnozę pedagogiczną. Zgodnie ze zidentyfikowanymi potrzebami, zaplanowano pomoc psychologiczno-pedagogiczną jednak w sposób ograniczony wdrażano nowe formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej: zajęcia rozwijające umiejętności uczenia się, zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne. Poddani badaniu uczniowie korzystali głównie z zajęć rewalidacyjnych, dydaktyczno-wyrównawczych i logopedycznych. Na podstawie orzeczeń PPP prawidłowo opracowano IPET i zaplanowano w nich (z jednym wyjątkiem) adekwatne do potrzeb formy wsparcia. Do pracy z uczniami skierowano nauczycieli mających odpowiednie kwalifikacje do pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Prawidłowo wdrożono i zrealizowano zindywidualizowane ścieżki kształcenia. Stwierdzone nieprawidłowości w zakresie realizacji zajęć nauczania indywidualnego w niepełnym wymiarze godzinowym i niepełnej realizacji zaleceń z orzeczenia PPP, miały charakter jednostkowy i nie wpłynęły negatywnie na ogólnie pozytywną ocenę działań Szkoły w tym obszarze.

## 2. Monitorowanie wdrożonych zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania.

Opis stanu faktycznego

1. Dokumentowanie i monitorowanie przez nauczycieli i specjalistów postępów rozwoju i efektów kształcenia uczniów.

1.1 W kontrolowanym okresie wszyscy uczniowie badanej próby brali udział w różnego rodzaju zajęciach indywidualnych: logopedycznych, rewalidacyjnych lub grupowych: dydaktyczno-wyrównawczych. Prowadzone zajęcia były dokumentowane w dziennikach zajęć indywidualnych, a ich zawartość odpowiadała wymaganiom określonym w § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji<sup>28</sup>.

(akta kontroli str. 54-296, 618-628)

1.2. Siedmiu z 10 uczniów, których dokumentację poddano badaniu posiadało orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego i dla tych uczniów opracowano IPET. Dla wszystkich na zakończenie każdego półrocza zespół nauczycieli opracowywał, a rodzic podpisywał dokument pn. „Ocena efektywności pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielonej uczniowi”. Zawierał on „Analizę udzielonej pomocy”, która opisywała: a) Które z realizowanych form i sposobów pomocy były skuteczne i w jakim zakresie?, b) Które z realizowanych form i sposobów pomocy były nieskuteczne i dlaczego?, c) Które spośród założonych celów udało się zrealizować, a których nie? d) Jakie metody pracy z dzieckiem Zespół ocenia jako najskuteczniejsze? e) W jakim zakresie nastąpił progres w rozwoju dziecka, a w jakim zakresie nastąpił regres?

Ponadto dla tych uczniów na zakończenie każdego półrocza opracowywano WOPFU która opisywała mocne i słabe strony ucznia w odniesieniu do rozwoju fizycznego, funkcjonowania poznawczego, emocji i motywacji, funkcjonowania społecznego, komunikacji, samodzielności i szczególnych uzdolnień.

(akta kontroli str. 54-296, 618-628)

Zaplanowane zajęcia rewalidacyjne uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego zostały zrealizowane od 72% do 100% w roku szkolnym 2017/2018 i od 69% do 83% w roku szkolnym 2018/2019. Z kolei zajęcia indywidualne zostały zrealizowane od 62% do 97%. W ramach zindywidualizowanej ścieżki kształcenia zajęcia zostały zrealizowane od 48% do 100%. Przyczynami niepełnej realizacji zaplanowanych godzin dydaktycznych była nieobecność ucznia w szkole, nieobecność nauczyciela (zwolnienia lekarskie) oraz strajk nauczycieli trwający od 8 do 26 kwietnia 2019 r. Wszyscy uczniowie poddani badaniu otrzymali promocję do klasy następnej – co świadczy o zrealizowaniu podstawy programowej.

(akta kontroli str. 687-720, 820-834)

2. Ewaluacja wdrożonych działań oraz ich modyfikacja.

Zgodnie z § 6 ust. 9 rozporządzenie o kształceniu specjalnym, Zespół<sup>29</sup>, co najmniej dwa razy w roku szkolnym, dokonuje okresowej wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia, uwzględniając ocenę efektywności programu w zakresie, o którym mowa w ust. 1, oraz, w miarę potrzeb, dokonuje modyfikacji programu.

<sup>28</sup> Dz. U. poz. 1646, ze zm., dalej „rozporządzenie w sprawie prowadzonej dokumentacji”.

<sup>29</sup> Który tworzą nauczyciele i specjaliści, prowadzący zajęcia z uczniem – § 6 ust. 3 rozporządzenia o kształceniu specjalnym.

Jak podano w punkcie 2.1.2 niniejszego wystąpienia, dla siedmiu uczniów opracowano IPET, a na zakończenie I i II półrocza zespół nauczycieli opracowywał „Ocenę efektywności pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielonej uczniowi”. Ponadto dla tych uczniów na zakończenie każdego półrocza opracowywano WOPFU. W wyniku podjętych działań w kontrolowanym okresie w jednym przypadku nastąpiła zmiana formy pomocy z nauczania indywidualnego (w roku szkolnym 2017/2018) na ZŚK (w roku szkolnym 2018/2019). Ponadto w jednym przypadku rodzice zawnieśli o ponowne skierowanie na badania w PPP, skutkujące wydaniem orzeczenia. Dyrektor Szkoły podała, że nastąpiło to na podstawie wniosków i rekomendacji ze strony Szkoły.

(akta kontroli str. 54-296, 406-409, 618-628)

### 3. Nadzór dyrektora szkoły.

3.1. W dniu 8 czerwca 2017 r. odbyło się w Szkole posiedzenie Rady Pedagogicznej, na której poruszano m.in. zagadnienia związane z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Części działań nie udało się zrealizować z uwagi na brak zgody rodziców lub negatywną opinię z PPP. W porządku obrad posiedzenia Rady Pedagogicznej z 28 września 2017 r. znalazły się m.in. przedstawienie przez Dyrektora Szkoły nowych przepisów prawa oświatowego wchodzących w życie z dniem 1 września 2017 r., zaprezentowanie „Programu wychowawczo profilaktycznego”, a także przedstawienie przez Pedagog szkolną nowego wzoru IPET. Tematem kolejnego posiedzenia Rady Pedagogicznej<sup>30</sup> było m.in. omówienie zmian w prawie oświatowym, w tym rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach<sup>31</sup>, a także wskazanie ilości godzin zajęć rewalidacyjnych i specjalistycznych. Problemy uczniów z niepełnosprawnościami były tematem posiedzenia Rady Pedagogicznej z 1 lutego 2018 r.. Wychowawcy klas informowali o uczniach o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Wnieśli o skierowanie niektórych uczniów klasy III do PPP celem opracowania zaleceń na II etap edukacyjny oraz innych (wskazanych imiennie) z problemami dydaktycznymi.

(akta kontroli str. 462-465, 528-530, 595-596, 751-760)

W „Planach nadzoru pedagogicznego” na lata 2017/2018 i 2018/2019 w części II Kontrola, ujęto zadanie „Prawidłowość realizacji zadań w zakresie organizacji kształcenia uczniów niepełnosprawnych” planowane do realizacji w miesiącu listopadzie, które miało objąć każdego ucznia z orzeczeniem. W miesiącu październiku planowano z kolei kontrolę każdego ucznia z opinią poradni w zakresie „Organizacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów na podstawie opinii poradni”. Na koniec każdego półrocza oraz na koniec roku szkolnego opracowywano „Sprawozdanie z realizacji planu nadzoru pedagogicznego”. Wymienione kontrole zostały przeprowadzone a w ich wyniku nie stwierdzono nieprawidłowości. Liczba przyznanych godzin rewalidacji, ZŚK oraz nauczania indywidualnego a także ich rodzaj i stosowane metody pracy z uczniami są realizowane zgodnie z zaleceniami PPP.

(akta kontroli str. 490-527)

W odniesieniu do badanej próby, zarówno w roku szkolnym 2017/2018 jak i 2018/2019 Dyrektor Szkoły ustaliła tygodniowy wymiar godzin zajęć edukacyjnych

<sup>30</sup> W dniu 17 października 2017 r.

<sup>31</sup> Dz. U. poz. 1591, ze zm.



realizowanych indywidualnie z uczniem dla uczniów objętych pomocą w formie ZŚK i zapewniła możliwość realizacji tych zajęć edukacyjnych.

(akta kontroli str. 586-588)

W każdym roku badanego okresu w Szkole przeprowadzono ewaluację wewnętrzną i opracowywano z niej raport. Zagadnienia udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi były przedmiotem analizy w ramach ewaluacji.

W roku szkolnym 2017/2018 oceniono, że edukacja uczniów o specyficznych potrzebach edukacyjnych jest realizowana poprzez m.in. organizację zajęć terapeutycznych i rewalidacyjnych, dostosowanie form i metod pracy, organizację zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, współpracę z rodzicami i PPP. Ponadto dostosowanie sal lekcyjnych, indywidualne ścieżki edukacyjne, obecność nauczyciela wspomagającego, opracowywanie IPET-u. Wśród problemów zauważono, że nie wszyscy nauczyciele prawidłowo oceniają dzieci z orzeczeniami. W następnym roku szkolnym celem ewaluacji było m.in. uzyskanie informacji dotyczących rozpoznawania indywidualnych potrzeb, możliwości psychofizycznych oraz sytuacji społecznej uczniów, a także uzyskanie informacji dotyczących sposobów indywidualizacji pracy nauczycieli z uczniami, stwarzających warunki do rozwijania zainteresowań oraz wyrównywania braków. Na bazie analizy określono wnioski z ewaluacji wewnętrznej i wśród nich stwierdzono, że do mocnych stron szkoły można zaliczyć fakt, że nauczyciele rozpoznają możliwości psychofizyczne, potrzeby rozwojowe oraz sytuację społeczną uczniów i wykorzystują pozyskane informacje w swojej pracy dydaktycznej oraz wychowawczej. W szkole prowadzone są działania uwzględniające indywidualizację procesu edukacyjnego adekwatne do potrzeb i możliwości każdego ucznia. Szkoła stwarza warunki dla rozwoju dzieci zgodnie z ich potencjałem (dla dzieci z trudnościami oraz dla dzieci uzdolnionych). Wśród słabych stron szkoły zauważono, że ponad połowa rodziców uważa, że uczniowie nie są w szkole traktowani w indywidualny sposób. Zarekomendowano indywidualizowanie procesów edukacyjnych w odniesieniu do każdego ucznia (zdolnego, ucznia z trudnościami dydaktycznymi oraz ucznia o szczególnych potrzebach), wzbogacając go o nowe metody i formy pracy.

(akta kontroli str. 39-51)

Wszystkie analizowane dzienniki zajęć indywidualnych zawierały wpis Dyrektor Szkoły w zakresie nadzoru nad realizacją zaplanowanych zajęć.

(akta kontroli str. 761-766)

3.2. Dyrektor Szkoły wspomagała nauczycieli w zakresie wdrażania zmian dotyczących indywidualizacji kształcenia poprzez swój udział w szkoleniach oraz delegowanie pracowników szkoły. W dniach 25-27 maja 2017 r. wicedyrektor brała udział w szkoleniu z zakresu kształcenia kompetencji kluczowych zorganizowanym przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie „Jak wspomagać szkoły w zakresie kształcenia kompetencji kluczowych uczniów?” – działanie realizowane w ramach pilotażu ramowych programów szkoleniowo-doradczych, opracowanych w projekcie „Przywództwo – opracowanie modeli kształcenia i wspierania kadry kierowniczej systemu oświaty”. Ponadto 30 sierpnia 2017 r. dyrektor i wicedyrektor wzięły udział w naradzie szkoleniowej zorganizowanej przez Kujawsko-Pomorskiego Kuratora Oświaty w Bydgoszczy. Pedagog szkolny w dniu 20 września 2017 r. brała udział w konferencji metodycznej organizowanej przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Świeciu przy współpracy z Kujawsko Pomorskim Centrum Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy w temacie „Zmiany w prawie oświatowym związane z pomocą psychologiczno-pedagogiczną.” Dwukrotnie w 2017 r. – 28 września

i 17 października, odbyło się szkoleniowe posiedzenia Rady Pedagogicznej mające na celu przybliżenie wprowadzonych zmian w prawie od 1 września 2017 r. dotyczących indywidualizacji nauczania i wypracowanie szkolnych (przedmiotowych) procedur ich wdrażania przedstawiła.

(akta kontroli str. 589-594)

Stwierdzone  
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W roku szkolnym 2017/2018 nierzetelnie przeprowadzono zrealizowaną w ramach Planu nadzoru pedagogicznego kontrolę „Organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów na podstawie opinii poradni” w zakresie liczby przyznaczonych godzin zajęć indywidualnych.

Zgodnie ze „Sprawozdaniem z realizacji planu nadzoru pedagogicznego”, wymieniona kontrola została przeprowadzona, a w jej wyniku nie stwierdzono nieprawidłowości. Liczba przyznaczonych godzin rewalidacji, ZŚK oraz nauczania indywidualnego a także ich rodzaj i stosowane metody pracy z uczniami były realizowane zgodnie z zaleceniami PPP. Jednak wyniki kontroli NIK wskazują, że w przypadku jednego ucznia zrealizowano zajęcia nauczania indywidualnego w niepełnym wymiarze godzinowym<sup>32</sup>, a kontrola tego nie wykazała. Wskazuje to, że kontrolę przeprowadzono bez wymaganej staranności.

(akta kontroli str. 490-527)

Dyrektor wyjaśniła, że W „Planie nadzoru pedagogicznego” na rok szkolny 2017/2018, ujęto działanie polegające na kontroli prawidłowości realizacji zadań w zakresie organizacji kształcenia uczniów niepełnosprawnych. Podczas przeprowadzonej kontroli skupiono się głównie na monitorowaniu przestrzegania przez nauczycieli przepisów prawa dotyczących działalności dydaktycznej; ocenie poddano efektywność nauczania w formie indywidualnej, prawidłowość prowadzonej przez nauczycieli dokumentacji, stopień realizacji podstawy programowej oraz przydział przedmiotów zgodnie z kwalifikacjami nauczycieli. Przez nieuwagę kontrolą nie objęto sprawdzenia prawidłowości liczby przydzielonych godzin nauczania indywidualnego w stosunku do wnioskowanych przez szkołę i przydzielonych przez Organ Prowadzący.

(akta kontroli str. 840-841)

OCENA CZĄSTKOWA

Dokumentacja kształcenia specjalnego, nauczania indywidualnego i zindywidualizowanej ścieżki kształcenia była sporządzana prawidłowo i pozwalała na monitorowanie realizacji wdrażanych zmian. Nauczyciele monitorowali realizację zaplanowanych działań uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz uczniów, którzy mieli trudności w funkcjonowaniu w zespołach klasowych, a o problemach i efektach informowali w opracowanych WOPFU oraz na posiedzeniach Rady Pedagogicznej. Wdrażano formy zaplanowane w IPET oraz zajęcia w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej. W jednym przypadku w trakcie roku szkolnego na podstawie kolejnego orzeczenia PPP opracowano i wdrożono nowy IPET. Zagadnienia organizacji kształcenia uczniów niepełnosprawnych były tematem kontroli ujętych w „Planach nadzoru pedagogicznego”, jednak wyniki kontroli w roku szkolnym 2017/2018 mogą wskazywać, że przeprowadzono ją bez wymaganej staranności. W ramach dokonywanej corocznie ewaluacji wewnętrznej, analizowano udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wśród słabych stron szkoły zauważono, że ponad połowa rodziców uważa, że

<sup>32</sup> Opisane w I obszarze wystąpienia pokontrolnego.

uczniowie nie są w szkole traktowani w indywidualny sposób. Dyrektor prowadziła nadzór nad prowadzonymi zajęciami specjalistycznymi. Szkoła kierowała nauczycieli na szkolenia i konferencje.

### 3. Efekty zmian indywidualizacji procesu nauczania

Opis stanu faktycznego

1. Rozwój i integracja ze środowiskiem szkolnym uczniów objętych indywidualizacją kształcenia, w tym w ramach nowych form wsparcia

1.1. Jak podano w punkcie I.3.5 zgodnie z opinią Dyrektora Szkoły w ramach nowych form wsparcia<sup>33</sup> w Szkole funkcjonował chór, kółko muzyczne, zajęcia artystyczne oraz odbywały się zajęcia „Terapii ręki”. Szkoła prowadziła zajęcia terapeutyczne; rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne, zajęcia rozwijające uzdolnienia: a) artystyczne; b) sportowe; c) literackie; d) muzyczne oraz zajęcia rozwijające umiejętności uczenia się z matematyki i z języka polskiego. Z badanej grupy na zajęcia rozwijające zainteresowania matematyczne, zajęcia rozwijające umiejętności uczenia się z języka polskiego i z matematyki uczęszczał jeden uczeń. Pozostali nie korzystali z tych form wsparcia ucznia. W odniesieniu do badanej grupy w Szkole prowadzono zajęcia rewalidacyjne, dydaktyczno-wyrównawcze, logopedyczne oraz w przypadku dzieci z orzeczoną autyzmem, uczniowie ci byli wspomagani nauczycielami współorganizującymi proces kształcenia.

(akta kontroli str. 54-296, 401-405, 618-628, 742-745)

Dyrektor podała, że zajęcia pozalekcyjne były prowadzone bezpośrednio po lub przed lekcjami obowiązkowymi uczniów, do których skierowano ofertę. W związku z tym, uczniowie z grupy badawczej nie zawsze mogli brać udział w tych zajęciach, ponieważ w tym czasie realizowali indywidualne zajęcia np. rewalidacyjne. Rodzice oraz uczniowie objęci indywidualnymi formami wsparcia, często zwracali uwagę na zbyt dużą liczbę zajęć w tygodniu (lekcje obowiązkowe plus zajęcia indywidualnego wsparcia).

(akta kontroli str. 401-405)

1.2. W kontrolowanym okresie w badanej grupie dla trzech uczniów zorganizowano nauczanie w formie ZŚK realizowanej częściowo z zespołem klasowym z uwagi na trudności w funkcjonowaniu szkolnym oraz stan zdrowia. W wyniku ZŚK, w przypadku jednego z uczniów zaprzestano takiej formy kształcenia na rzecz zajęć dydaktyczno-wyrównawczych. Taka forma została zalecona przez PPP w Świeciu w Opinii<sup>34</sup> z 18 lipca 2019 r. Wskazano w niej, że uczeń bardzo dobrze radzi sobie z nauką, zauważono ogromny przyrost wiedzy i umiejętności.

(akta kontroli str. 629-633)

Dyrektor podała, że od roku szkolnego 2019/2020 powyższy uczeń wszystkie zajęcia realizuje razem z zespołem klasowym. Po konsultacjach z rodzicami postanowiono wdrożyć pomoc psychologiczno-pedagogiczną w formie indywidualnych zajęć dydaktyczno-wyrównawczych w wymiarze 2 godz./tyg. Ta forma wsparcia ma na celu utrwalenie i wzmocnienie motywacji wewnętrznej ucznia do dalszej wytrwałej pracy, świadomego podejmowania działania i wiary we własne siły”.

(akta kontroli str. 406-409)

1.3. W badanej grupie siedmiu uczniów posiadało orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Uczniowie ci nie realizowali indywidualnie zajęć lekcyjnych

<sup>33</sup> Tj. zajęć rozwijających umiejętności uczenia, zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne.

<sup>34</sup> Nr 690.

poza zespołem klasowym. Brali udział w indywidualnych zajęciach rewalidacyjnych, logopedycznych, dydaktyczno-wyrównawczych, ale jako zajęcia dodatkowe.

(akta kontroli str. 54-296, 618-628)

## 2. Edukacja uczniów objętych indywidualizacją kształcenia.

2.1. W badanej grupie siedmiu uczniów posiadało orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego (jednak bez realizacji części zajęć poza zespołem klasowym), a trzech realizowało ZŚK.

W pierwszym przypadku w wyniku ZŚK realizowanej w latach 2017/2018 i 2018/2019, w roku szkolnym 2019/2020 zaprzestano takiej formy kształcenia na rzecz zajęć dydaktyczno-wyrównawczych z uwagi na ogromny przyrost wiedzy i umiejętności<sup>35</sup>. W drugim w latach 2016/2017 i 2017/2018 realizował nauczanie indywidualne (w szkole), a w roku szkolnym 2018/2019<sup>36</sup> ZŚK. Jego wyniki z czterech<sup>37</sup> losowo wybranych przedmiotów przedstawiały się na podobnym poziomie, z wyjątkiem jednego, gdzie znacznie się poprawił. W przypadku kolejnego wyniki w trzech kolejnych latach utrzymywały się na podobnym poziomie z wyjątkiem dwóch które uległy poprawie o jeden stopień. Podobne wyniki stwierdzono w przypadku następnego ucznia, który w latach 2017/2018 i 2018/2019<sup>38</sup> z czterech wylosowanych przedmiotów, w dwóch otrzymał ocenę o jeden stopień niższą niż w roku poprzednim, a w przypadku jednego poprawił ocenę niedostateczną na dostateczną.

Pozostali uczniowie badanej grupy w kontrolowanych latach otrzymywali ocenę opisową, bądź tylko w jednym roku otrzymali oceny punktowe.

(akta kontroli str. 634-686)

2.2. W latach 2016/2017 - 2018/2019 na podstawie decyzji Dyrektor Szkoły, jeden uczeń realizował obowiązek szkolny poza szkołą. W latach 2016/2017 – 2017/2018 realizował edukację wczesnoszkolną, a w roku następnym rozpoczął II etap edukacyjny. Na koniec wskazanych lat brał udział w egzaminach klasyfikacyjnych. W dniu 6 czerwca 2017 r. oraz 28 sierpnia 2018 r. z wynikiem pozytywnym zdał egzaminy w zakresie edukacji wczesnoszkolnej. W dniach 28 – 30 maja 2019 r. przystąpił do egzaminu klasyfikacyjnego z matematyki, j. angielskiego, informatyki, przyrody, j. polskiego i historii, na poziomie klasy IV uzyskując pozytywne wyniki.

(akta kontroli str. 54-296, 618-628, 721-741)

## 3. Wpływ wprowadzonych zmian na pracę szkoły

3.1. W szkole nie wystąpiła potrzeba przygotowania zespołów klasowych, rodziców i wychowawców na zmienioną sytuację, w której uczniowie dotychczas korzystający z nauczania indywidualnego (w wydzielonym pomieszczeniu w szkole), po zmianie przepisów oświatowych część zajęć realizowali z klasą. W roku szkolnym 2017/2018 jeden uczeń z badanej próby był objęty nauczaniem indywidualnym, a w roku następnym ZKS. W obu tych formach część przedmiotów realizował z zespołem klasowym, a część indywidualnie z nauczycielem.

Opracowany „Plan zajęć indywidualnych” dla tego ucznia w roku szkolnym 2017/2018 przewidywał zajęcia w czasie lekcji jego zespołu klasowego lub bezpośrednio po lekcjach. W wyniku takiego zaplanowania uczeń nie miał tzw. „okienek”. Tygodniowy rozkład lekcji klasy do której został przypisany był

<sup>35</sup> Stwierdzony w Opinii PPP

<sup>36</sup> Klasa VIII.

<sup>37</sup> J. polski, matematyka, j. angielski i historia.

<sup>38</sup> W roku szkolnym 2016/2017 otrzymał ocenę opisową.

równomiernie rozłożony. W każdym dniu uczniowie mieli po siedem lekcji, po zmianie z 1 grudnia 2017 r. plan zmienił się nieznacznie. Nie występowały dni z nadmierną liczbą przedmiotów trudnych w jednym dniu.

(akta kontroli str. 597-617)

3.2. W Szkole nie opracowano osobnych analiz dotyczących efektów prowadzonych działań w ramach wsparcia psychologiczno-pedagogicznego. Te zagadnienia omawiano na posiedzeniach Rady Pedagogicznej z 13 marca i 19 czerwca 2019 r., gdzie pedagog szkolny przedstawiła „Raport z działalności specjalisty szkolnego”. Raport taki został sporządzony za I półrocze i na koniec roku szkolnego 2017/2018 i 2018/2019. W wyniku działań pedagoga przy współpracy z rodzicami, kilkoro uczniów skierowano do PPP.

(akta kontroli str. 75-489, 800-806)

Dyrektor podała, że wpływ wdrożonych zmian na jakość i wyniki pracy szkoły analizowano w ramach przeprowadzanej ewaluacji wewnętrznej. W roku szkolnym 2017/2018 tematem były m.in. procesy edukacyjne - czy są zorganizowane w sposób sprzyjający uczeniu się. Badaniu poddano m.in. jak przebiega edukacja uczniów o specyficznych potrzebach edukacyjnych, w jaki sposób nauczyciele uczą twórczego i krytycznego myślenia. Opracowany z ewaluacji raport stał się przyczynkiem do pogłębionej analizy i wskazania rekomendacji do podjęcia odpowiednich działań w następnym roku szkolnym. Rekomendacje z przeprowadzonej ewaluacji uwzględniono w planie nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2018/2019. Przedmiotem ewaluacji w roku szkolnym 2018/2019 było zagadnienie: szkoła wspomaga rozwój uczniów z uwzględnieniem ich indywidualnej sytuacji. W badaniu wzięli udział: nauczyciele, uczniowie i rodzice. Celem analizy było uzyskanie informacji dotyczących rozpoznawania indywidualnych potrzeb, możliwości psychofizycznych oraz sytuacji społecznej uczniów, sposobów indywidualizacji nauczania oraz efektywności działań szkoły w zakresie wspomagania rozwoju uczniów. W opracowanym raporcie końcowym wskazano mocne i słabe strony szkoły w badanym obszarze. Sformułowane wnioski wskazują m.in. że podejmowane w szkole działania uwzględniają indywidualizację procesu edukacyjnego adekwatnie do potrzeb i możliwości każdego ucznia, uczniowie mają możliwość skorzystania z oferty zajęć pozalekcyjnych, a udział w tych zajęciach ma pozytywny wpływ na wyniki w nauce. Szkoła stwarza warunki dla rozwoju dzieci zgodnie z ich potencjałem. Dalszego doskonalenia oddziaływań wychowawczych wymaga komunikacja z uczniami i rodzicami w temacie pozytywnego wzmocnienia poczucia własnej wartości oraz wspierania uczniów w rozwoju ich zainteresowań. Rekomendacje z przeprowadzonej ewaluacji uwzględniono w planie nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2019/2020.

(akta kontroli str. 406-409)

W zakresie opinii o efektywności działań szkoły w zakresie indywidualizacji nauczania uczniów z niepełnosprawnościami oraz wykazującym trudności szkolne i udzielania nowych form pomocy psychologiczno-pedagogiczne Wicedyrektor podała, że dzięki rozwiązaniom prawnym wprowadzonym w 2017 roku, w szkole wzrosła efektywność działań podejmowanych w zakresie indywidualizacji nauczania uczniów z niepełnosprawnościami oraz wykazującym trudności szkolne. Dla uczniów z dysfunkcjami rozwojowymi, poza zajęciami realizowanymi z oddziałem klasowym, organizuje się zajęcia o charakterze rewalidacyjnym, logopedycznym, wspomagającym, indywidualną ścieżkę edukacyjną, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze. Zgodnie z wymogami prawnymi, program indywidualnych, specjalistycznych oddziaływań ustala zespół nauczycieli pracujących z uczniem

w tym: wychowawca, nauczyciele przedmiotowcy, logopeda, pedagog, oligofrenopedagog, nauczyciel współorganizujący proces kształcenia. Wskazane w opracowanych indywidualnych programach edukacyjno-terapeutycznych (IPET) działania, są zrozumiałe dla realizatorów, pomocne dla specjalistów pracujących z uczniem oraz rodziców.

Nowelizacja przepisów związanych z organizacją udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, umożliwiła objęcie trójki uczniów zindywidualizowaną ścieżką kształcenia. Realizacja programu nauczania odbywała się z dostosowaniem metod i form ich realizacji do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych. Brak określenia w rozporządzeniu konkretnego wymiaru godzin zajęć realizowanych indywidualnie z uczniem, pozwolił dyrektorowi zaplanować i zorganizować proces kształcenia adekwatnie do potrzeb oraz możliwości psychofizycznych ucznia. Scedowanie na dyrektora prawa określenia wymiaru godzin nauczania poza zespołem klasowym służy optymalnemu sterowaniu procesem indywidualizacji pracy z uczniem.

Z kolei Pedagog podała, że z roku na rok wśród uczniów rozpoczynających naukę w naszej szkole powiększa się liczba dzieci z różnymi problemami. Nauczyciele starają się w miarę swoich możliwości pomagać takim dzieciom, aby przygotować ich do prawidłowego, samodzielnego funkcjonowania w dorosłym życiu. Zespół nauczycieli prowadzących zajęcia edukacyjne z konkretnym uczniem dwa razy w roku szkolnym dokonuje wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia, określając jego mocne i słabe strony na podstawie własnych obserwacji. W szkole organizowane są zajęcia rewalidacyjne, logopedyczne, zajęcia „terapii ręki” oraz zajęcia dydaktyczno – wyrównawcze w czasie których wyrównuje się szanse edukacyjne uczniów, którzy mają zaległości lub rozwija się u uczniów umiejętności uczenia się. Szkoła w celu współorganizowania kształcenia uczniów niepełnosprawnych z autyzmem, w tym z Zespołem Aspergera zatrudnia nauczycieli posiadających odpowiednie kwalifikacje w tym zakresie. Bardzo dobrym rozwiązaniem dla dzieci, które mogą uczęszczać do szkoły, ale ze względu na trudności wynikające np. ze stanu zdrowia nie mogą realizować wszystkich zajęć razem z rówieśnikami jest zindywidualizowana ścieżka kształcenia, dzięki której mają one możliwość realizacji zajęć indywidualnych i zajęć z zespołem klasowym. Szkoda tylko, że nie mogą z niej skorzystać dzieci mające orzeczenia o kształceniu specjalnym. Duża liczba tych dzieci pomimo zalecenia uczenia się w szkole specjalnej, uczęszcza do szkół ogólnodostępnych (decyzja rodziców). W szkołach ogólnodostępnych możliwość realizacji zajęć częściowo indywidualnie a częściowo z zespołem klasowym byłaby bardzo korzystna dla dzieci z niepełnosprawnościami. Istnieje co prawda możliwość korzystania przez dzieci niepełnosprawne z nauczania indywidualnego, ale może być ono prowadzone tylko w domu, co znacznie ogranicza integrację tych dzieci z rówieśnikami.

(akta kontroli str. 377-389)

Stwierdzone  
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

**OCENA CZĄSTKOWA**

W stosunku do badanej grupy nie realizowano kompleksowo zajęć rozwijających umiejętności uczenia się i zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne uczniów, nie poszerzono zakresu zajęć logopedycznych. W związku z tym, niemożliwym jest dokonać oceny, czy wprowadzone zmiany w prawie oświatowym miały pozytywny wpływ na ich kształcenie. Należy zwrócić uwagę, że uczniowie byli objęci profesjonalną pomocą psychologiczno-pedagogiczną w formie zajęć rewalidacyjnych, dydaktyczno-wyrównawczych i logopedycznych. Jak wskazują wyniki kontroli, objęcie ich pomocą w nowych formach, jako kolejne zajęcia

dodatkowe, byłoby utrudnione z uwagi na brak czasu i wymagałoby albo rezygnacji z już realizowanych zajęć lub spowodowałyby, że uczeń przebywałby w szkole kolejne godziny. Zastosowane formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej, objęcie zindywidualizowaną ścieżką kształcenia uczniów z trudnościami w funkcjonowaniu szkolnym przyniosło poprawę w zakresie zidentyfikowanych trudności, oraz uzyskano pozytywne wyniki kształcenia. Realizacja kształcenia specjalnego uczniów w elastycznej formie, obejmującej prowadzenie części zajęć indywidualnie, a części w grupie spowodowała, że u tych uczniów nie występowała dezintegracja ze środowiskiem pełnosprawnych rówieśników. Wyniki edukacyjne badanych uczniów realizujących formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej nie uległy znaczącej poprawie lub pogorszeniu. Bezsprzecznie uzyskanie przez wszystkich badanych uczniów promocji do następnych klas, jest sukcesem na miarę ich możliwości. Uczniowie realizujący część zajęć poza klasą mieli zapewnione bezpieczne i higieniczne warunki realizacji zajęć edukacyjnych. Wśród problemów rodzice oraz uczniowie objęci indywidualnymi formami wsparcia, zwracali uwagę na zbyt dużą liczbę zajęć w tygodniu (lekcje obowiązkowe plus zajęcia indywidualnego wsparcia).

#### **IV. Uwagi i wnioski**

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

Wnioski

1. Planowanie liczby godzin zajęć indywidualnych zgodnie z rozporządzeniem o nauczaniu indywidualnym.
2. Planowanie w IPET i realizowanie zajęć zaleconych przez PPP.
3. Rzetelne przeprowadzanie kontroli zaplanowanych w „Planach nadzoru pedagogicznego”.

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

#### **V. Pozostałe informacje i pouczenia**

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia  
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek  
poinformowania  
NIK o sposobie  
wykorzystania uwag  
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Bydgoszcz,      styczeń 2020 r.

Kontroler  
Artur Gackowski  
główny specjalista  
kontroli państwowej

.....  
*podpis*

Najwyższa Izba Kontroli  
Delegatura w Bydgoszczy

p.o. Dyrektor  
Tomasz Sobecki

.....  
*podpis*